

— **Visszaélés!** Altmán... csati főrabbi tudomására jutott, hogy nevében adományokat gyűjtenek jesivája részére. Mivelhogy ő erre megbízást nem adott, közönséges visszaélésről van szó és a gyűjtők csalókként kezelendők.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszerű beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja P 2.—. *Az összeg előre kiadandó be;* lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelégés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

KÉPZETT ápolónő, nappalra elhelyezkedést keres. „Ügyes, megbízható” jellegére.

CERTIFIKÁTTAL és szakmával bíró jómegjelenésű bócher elvenne oly szakmával rendelkező orth. leányt, ki vele Palesztinába kimenne. „2-3000 P” jellegére.

HÁZTARTÁSVEZETŐNŐ, megbízható, ügyes, csekély fizetés mellett állást keres. Sándoriné Bpest, Baross utca 100. fszt. 3.

RÓFÓS-DIVAT, esetleg vegyesárú üzletet, lehetőleg nagyüzemben átvénnék. „Feltétlenül életképes” jellegére.

GÉPLAKATOS-szerelő, 28 éves intelligens fiatal ember feleségül venne legalább 5000 P-vel rendelkező úrleányt, akivel Palesztinába kimenne. „Szép jövő” jellegére.

ORTH. HÁZBA két gyermekhez német kisasszonyt felveszek. Vámosmikola. Postafiók 25.

KONKURENCIÁBAN edzett borkereskedő orth. üzletben állást keres. „Jómegjelenésű” jellegére.

FŐZNI TUDÓ, a háztartás minden ágában jártas, jobb zsidó leány, háztartásvezetőnek ajánlkozik. Esetleg elválással 1-2 tagú családnál a mindennapi takarítást. „Szerény” jellegű ajánlatokat: Müller, Bratislava, Edlov-dvor továbbít.

**DUNÁNTÚLI kisvárosban, régl. jól bevezetett borkereskedés, engross és de-
tafi, tökehiány miatt átadó.**

SZIGORUAN VALLÁSOS LEÁNY, ki a magyar, szlovák és német nyelvet bírja imádkozás tanításához is ért. 3, 4 és 5 éves gyermekekhez azonnalra kerestetik. „Gyermekezerető” jellegére, Müller, Bratislava, Edlov-dvor.

SZILVALEKVÁRT, orth. kósert hechsere-
rel ellátva ab Budapest, veszek. Ajánlatok „Ármegejelölés” jellegére.

JOBB HÁZBÓL VALÓ orth. zsidó leány, aki önállóan főzni tud, a háztartás vezetéséhez is ért, egyedülálló úrhoz kerestetik. „Megbízható” jellegére. Müller Bratislava, Edlov-dvor.

ORVOS, saját rendeléssel, jó praxissal, megfelelő hozománnyal bíró úrleányt feleségül venne. „Művelt” jellegére.

INTELLIGENS vallásos egyén vidéki városban, malomnál alkalmaztatik. „Talmidchóchom” jelige. (20 fill. bélyeg.)

KIMONDOTAN házias, jó családból való, 21 éves, szép *bász talmidchóchom* sógornóm részére, hozzáillő, jesivát járt, keresettel bíró fiatal embert keresek. Hozomány készpénzben 2500 P. Ajánlatok: „Magl 2500” jellegére a kiadóba.

NAGYOBB kvantum prima minőségű libaszirt és baromfit (tyúk, kacs) megvételre keresek. Fix ajánlatok alábbi címre intézendők: Buchinger Frigyes, Vác.

ORTH. KÓSER éttermemet áthelyeztem a városháza mellé. *Grünfeld Vilmosné, Fehérgyarmat.*

SZOMBATTARTÓ jobb családból való fiatal ember bármilyen állást keres. Schönfeld, Bpest, Király-u. 38. II. 41.

JÓ ORTH. családból való, háziasan nevelt, csinos, intelligens, megfelelő hozománnyal rendelkező hugom részére, rendes jövedelemmel bíró 30-35 év körüli fiatal embert keresek. Ajánlatok „Szlovenszkói leány” jellegére: Müller, Bratislava, Edlov-dvor.

CSINOS hugomnak, kinek nagyobb vidéki városban jól bevezetett géphimző- és aszúrozó üzeme van, jó házból való 30-on felüli, üzletvezetéshez értő férjet keresek. „Orthodox 935” jelige.

FÜSZERKERESKEDŐ-SEGÉD azonnal állást nyerhet. Cím a kiadóban.

HÁZASSÁG-ügyben, forduljon közismert sačchenhez. *Löffler Miksa, Vác.*

Megjelent
Megilasz Matiszjohü
Chanuka története
Héber-magyar szöveggel,
iskolai és magánhasználatra.

Kapható a héber könyvkereskedésekben. Megrendelhető Welcz M.-nél Bpest, Kertész-u. 27. (Erdélyben: Welcz I., Oradea, Bul. Regele Ferdinand 16, Szlovenszkóban: Hoffmann I. rabbi Torna) — 75 év óta az első népies kiadás. Ára 30 fillér (ill. 10 lei, 1.50 Kc.), bélyegben is. Könyvkereskedőknek árgengedmény.

CSALÁDI HIREK
(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)
Gestetner Teréz Pápa, Schütz Miksa
Gyöngyös, jegyesek.

Beck Hilda Losonc, Sternberg Herman Balassagyarmat-Szegedi jegyesek.
Bauer Irma és Inzel László Mágocs, jegyesek.

Bercseller Lilli Balassagyarmat, *Kohn Mór* Stupava, jegyesek. (A „Chavürasz Talmidim” szívélyesen gratulál.)

Stark Ilonka és Lindenfeld Miksa f. hó 17-én Debrecenben házasságot kötöttek.

Feldmann József jegyzőnknek és Goldblatt Herman gondnokunknak eljegyzéseikhez szívélyes mázelotvot kívánunk. „Lomde Tóra”, *Uzshorod.*

Lakodalmunk alkalmával érkezett gratulációkra ezúton mondunk hálás köszönetet. *Pressburger Jenő és neje, Bonyhád.*

Az elmúlt hét keddjén impozáns keretek között folyt le *Brisak J.* tiszadai főrabbi leányának esküvője, a megbolondult nagyevű fehérgyarmati dájon z. c. 1. fiával *Jungreis Mór*val, aki egy-maga is kiváló talmid-chóchom. Az egybekelési ünnepélyt nagyban emelte a megjelent tudós rabbikiválóságok szép száma. Az estebédnél felszólaltak a tiszadaiak, nádudvari, fehérgyarmati, nyirmegyesi, szikszói, ónodi, n-paláci és b-harmagybajomi rabbi, ill. főrabbi. A szónokok sorát a salgótarján—fehérgyarmati ros-jesivó zárta be, nagyszerű homiletikai fejtegetésével.

Szép szüedasz miczvó folyt le Fischer Vilmos rabbi házában. Nevelt leánya Olga (Séndl) tartotta eljegyzését Schück Zoltán okl. rabbi-val, a pozsonyi jesiva jelesen végzett növendékével, a megücs. ónodi főrabbi fiával. A fényes estélyen teljes számban megjelent a Luther-utcai „Hecht”-imaház előjárósága és számos előkelő híve, kik rabbijuk iránti nemes szeretetükről és áldozatkészségükről páratlanul szép bizonyosságot szolgáltattak. A díszes lakomán felszólaltak: Schück Jenő rabbi a völegény fivére, Fischer Vilmos rabbi, Katz Áron rabbi a menyasszony nagybátyja, Schück Mór rabbi a völegény unokafivére, Paneth Izsák kunszentmiklósi főrabbi a menyasszony nagybátyja. A templomelőjáróság és a hívek jókívánságát Márkus Sándor gyáros, dr. Rosenberg Barna ügyvéd, dr. Witz Gyula poliklinikai asszisztens tolmácsolták. A völegény szépen felépített halachikus előadással gyönyörködtette hozzáértő hallgatóit.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

אלגנע מיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ליפול גרוסברג

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTESZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekkzámla: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Felesleges vitatkozás

A mindennapi héber imának vallástörvény szerinti elvégzője, az imakönyvből is tudja, hogy *Rabbi Jis-moél* 13 szabályt állított fel, amelyek segítségével levont a Szentírás szövegéből vallástörvényi előírásokat. Ezek között fel van sorolva úgy az „egy szentírási helyből alkotott analógia” (*binjan ov mikósziv echod*), mint a „két írott szöveghelyből levont alkalmazás” (*binjan ov misné ch'szivim*). Az élet eseményeiből leszűrhető tanulságokkal is úgy vagyunk: lehet általános érvényre követhetett egy megírt esetből is, de két eset szemeltartása mégis jobban megalapozza a dedukciót.

A multkor levelet kaptunk, amely célzatosan kiszínezte az esetet, amely egy tisztántúli községben történt, ahol az igen buzgó, lelkes orthodox rabbi, egy mizrachista férfiú fiának barmicvóján beszédet mondott és az ünnepélyes alkalmat fel akarta használni az ünneplő házigazda rábeszélésére, az eddigi felekezeti politikai irányzata elhagyására, ami azután fölösleges és részben kínos incidensre adott alkalmat. E héten pedig azt az értesítést kapjuk, hogy a most Romániához tartozó egyik volt magyar városban egy daltársulat zászlót avatott a neológ templomban, az ezután rendezett vacsorán az orthodox rabbi is megjelent, ott beszédet tartott arról, hogy zsidó szempontból nem is fontos egyesületi szimbólum a zászló, amire éppen nem kívánatos diskusszió támadt és egyesek rámutattak arra, hogy egy élő jubiláló ember arcképe leplezésével kapcsolatos ünnepség sincs benne a *Sülchon Örűch*-ban, de azért a rabbi úr igen lelkes beszédet tartott saját községében, amikor — az eddigi orthodox hagyományoktól eltérőleg — az elnökének arcképét megfestették és leplezték.

Mi a két esetből (*binjon ov misné ch'szivim*) folyó általános szabály? Az, hogy óvni kell az orthodox rabbi-ság, illetőleg az általa képviselt Tóra tekintélyét és ellentétes világfelfogású emberekkel nem kell nyilvánosan vitába bocsátkozni, mert a mai időben a szóbeli vitatkozás nem térít meg senkit és minden pártszempontból elfogult ember azt hiszi, amint a három testvér az ismert mondában: hogy az igazi gyémántos csodagyűrű az ő kezében van, a másik kettő pedig csak hamisítvány. Az embereket a mai időben legfeljebb *tettekkel*, példaadó ténykedésekkel lehet a jó útra téríteni. Csak a templomban, a beszéhamidrosban nem kell tekintettel lenni senkinek a véleményére, csupán a Tóra igazságára. Bölcseink élettapasz-

talata ebben a tekintetben megállapította: „amilyen kötelesség hangoztatni az igazságot azok előtt, akik meg fogják hallgatni, oly kötelesség nem beszélni olyan ügyben, amelyet nem fognak meghallgatni”. Nem szabad tehát alkalmat adni a Tóra képviselőinek nyílt vitatkozásba való bevonására. A Tóra képviselőinek tekintélyéhez tartozik, hogy véleményük ne legyen a profán közvélemény és az utca beszéd tárgyá. Hisz ilyen értelemben panaszkodik a szoltáros: „*joszichü bi jajsve soar*... — rólam beszélnek a nyilvánosság kapujában ülők és a lakmározók kar-dalosai.”

Az elmondott két eset így tehát nagyon is alkalmas, hogy általános érvényű szabályt vonhassunk le belőlük.

A pozitív vallási szellem egy győzelme

Mikor két évvel ezelőtt a magyar miniszterelnök Berlinnel kapcsolatot keresett, a hazai orthodoxia felsőházi képviselője *Frankl Adolf* beszédet tartott a felsőházban és hangsúlyozta, hogy egyrészt nem aggódik a német példának magyar talajba való átültetésének veszélye miatt, másrészt sürgette a pozitív vallásúak együttes frontját az egész világon elhatalmasodó ateizmus vagy areligiozítás ellen, amelynek hadállásai egyre jobban kiépülnek.

Hogy erre az összefogásra milyen szükség volna, azt a mostani német irányzat egy magyarországi kisugrázásának esete is mutatja. Nem politikai dologról beszélünk, hanem csak arról, hogy egy hitlerista könyv magyar fordítása jelent meg, amely kö-

rül egy nagyon tanulságos affér játszódott le. A porosz *Reventlow* gróf már a háború előtt közismert antiszemita volt, teljesen konzervatív alapon, tehát a keresztény nemzeti elvek szerint. A háború után azonban a keresztény elveket megtagadva, a nácizmus új pogánysága szolgálatába szegődött és ilyen szememben propagandakönyvet írt a hitlerizmusról, amelyet magyarra fordított egy nyilas-eresztés gróf, aki régebben buzgó katolikus volt, a pápai kamarás lett. *Dr. Mezgár* Lajos katolikus teológiai tanár nem volt tekintettel arra, hogy grófról van szó, hanem egy nyilvánosságra bocsátott kritikájában megróttta a pápai kamarást, hogy utóbbi, méltóságához nem méltóan terjeszt egy kimondott vallástalan, a po-

zitiv vallásokat kigúnyoló, a Szent-írást tagadó pamfletet. A gróf perelte a theológiai professzort, két fórumon el is veszítette a pert, a harmadik fórum tárgyalása előtt visszavonta fellegbeszését.

Ügylátszik, hogy magas egyházi helyről megmagyarázták neki, hogy mégsem való egy pápai kamarásnak ilyen könyv szolgálatába állni. Ime, a pozitív vallási szellemnek győzelme!

Az új csehszlovák állatvédelmi javaslat és a s'chitó

A Zsidó Újság két hét előtt megírta, hogy a csehszlovák kormány állatvédelmi javaslatot terjeszt elő, amelyben a zsidó rituális metszés kiemelt ki van véve a törvényjavaslat rendelkezései alól. Most azonban a Zsidó Távirati Ügynökség egyik közleményéből úgy látszik, hogy a törvényjavaslat kapcsolatban mégis van valami, amire az illetékes zsidó tényezőknek figyelniük kell. Ugyanis a törvényjavaslat egyik indokolásában ez foglaltatik:

„A rituális vágás nincs megtiltva, de még egy külön rendelet meg fog jelenni, a törvény intenciójának megfelelő kautálék eszköz-lésére”.

Ez nagyon általános kijelentés és tag fogalmazás, mert ha „a törvény intenciója” kifejezés azt jelenti, amit a törvény előír: előzetes elkábítást a levágás előtt, — akkor ez azonos volna a metszés eltiltásával, ha pedig a törvény intenciója határos állatvédelmet jelent, úgy etekintetben minden intézkedés, amely a s'chitó lényét nem érinti, a legteljesebb mértékben egyezik a zsidó vallás állatvédő intencióival is.

A jövő fogja tehát megmutatni, miképpen kell értelmezni a homályos kitételeket. Mindenesetre megnyugtató, hogy a prágai minisztérium az ügy tárgyalásához a szlovákiai orth. irodát is meghívta.

A Szentföld körül

Már írtunk arról, mily furcsa helyzetbe kerültek a Nabluszban lakó szamaritanusok, amennyiben zsidó ügyekben őket — a 2300 évvel ezelőtt a zsidóságtól elszakadt törzset — teszik felelőssé, illetőleg bűnbakká a közöttük lakó arabok. Nabluszban nem lévén zsidó, előveszik a szamaritanusokat. A legutóbb bevették összes ablakaikat és amikor a rendőrség érdeklődött az ügyek iránt, kiderült, hogy ezt már többször is megtették velük, de a szamaritanusok annyira átérzik a zsidó góluszt, hogy nem is merik feljelenteni támadóikat.

Jeruzsálemből jelentik: A rendőrség egy arab rablóbanda üldözése közben körülvárta a nabluszi (S'chem) kerülethez tartozó Sejk Zejd falut. Elkecseregett tűzharc kezdődött a rendőrök és a faluba menekült banditák között.

Öt rabló és egy angol rendőr esett a harcnak áldozatul. A rendőrség elfogta a banda életbenmaradt öt tagját. A halottak között a rendőrség nagy meglepetésére felismerték Ahmed el Szaid sejket, a mohamedán ifjúsági mozgalom vezérét. Míg a rendőri jelentés banditákról ír, az arab sajtó azt állítja, hogy politikai terrorcsoportról van szó. Az arab lapok az elesetteket hősként ünneplik, akik az „angol mandátumos rendszernek estek áldozatul”. Ugyancsak az arab lapok értesülése szerint az egyik súlyosan sebesült „rabló” kijelentette, hogy csoportja csak igazhitű muzulmánokat vett fel tagjai sorába. Az egyelőre még titokban tartott összeesküvésnek az volt a célja, hogy a harc során ugyancsak elesett Sejk Izz el Din el Kvaszam vezetésével általános mozgalmat indítson a zsidók és

angolok ellen. Az arab sajtó egy része gyászkeretben jelent meg. A zsidó lapok az arab sajtót támadják, amelyet azal vádolnak, hogy az utóbbi hetekben „rendszeresen uszítja a népet és most isteníti a gyilkosságot”.

Míg az arabok agyonlőtt banditákat ünnepelnek, egész Palesztina zsidósága a nagy filantróp Rothschild Edmond báró első Jahzeitjét üli meg kegyelettel és nagy tisztelettel. Párizsban is volt emlékünnepele, amely alkalomból a család bejelentette, hogy a báró házaspár holttestét a Szentföldre fogják szállítani. Az emlékünnepelelyen a francia társadalom előke-lői is részt vettek.

A שבת megmentéséért

Friedmann Béni miskolci buzgó hit-testvérünk, a köv. kiáltvánnyal fordul az orth. zsidó nyilvánosság elé:

Megdöbentő látvány, amikor itt Miskolcon egymásután újabb és újabb zsidóüzletek nyílnak ki szombatban. Ezt tovább tetlenül nézni nem lehet és nem is szabad. Itt tenni kell valamit! De ki tegyen? Mindenki a vállalt vonogatja, mondván: „mi közöm hozzá”.

Zsidó testvérem! Nagyon kérek, legalább gyermeked érdekében tartsd meg a szentséges szombatot! Hiszen a gyermeked tőled tanulja a szombat megszegését. Te magad még láttál jószág szüleidnél, vagy nagyszüleidnél szombattartást, a szombatért rajongani, de a te ártatlan gyermeked, sajnos, sok vallástalanságot lát a házában. Most képzeld el, milyen „jó zsidó” lesz majd fiadból, hát még a leányodból! Megborzad az ember, ha elgondolja, mennyire lesüllyedtünk vallási téren. Azt állítod, hogy a kenyér miatt kénytelen vagy nyitva tartani szombatban, de sajtóságos, éppen az utolsó 50—60 év óta, amióta a „felvilágosodott” zsidók kezdték szombatban kinyitni üzleteiket, műhelyeiket, azóta kell rettenetes harcokat vívni a darabka kenyérért. Tudjátok meg azt a régi igazságot, hogyha a boltos kidobja a szombatot, akkor a szombat kidobja a boltost...

Zsidó asszony! Micsoda arccal, micsoda szívvel tárod ki karjaidat a péntekesi gyertyák felett, és családod boldogságáért ájtatoskodol a Mindenhatóhoz, mikor ugyanabban az időben a családod megszenteltségétleníti a nagy, a magasztos, a szentséges ősi szombatunkat? Hová vezet ez és hová jutottunk?

Fogjunk össze mindnyájan a szombat megmentésére, mert a szombat a fundamentuma a mi vallásunknak, háttha ezáltal megkönyörül a Mindenható rajtunk és az egész emberiségen...

Angol, francia és svájci tiltakozás a németek jogfosztása ellen

November 20-án Londonban az anglikán egyház országos gyülekezete volt, amely emlékeztetéssé válik a jövő számára, azzal a határozati javaslattal, amelyet a németországi zsidóüldözések ügyében hoztak. A határozati javaslat azt mondja:

A gyülekezet kifejezi együttérzését a zsidóság iránt, valamint az összes zsidó származású emberek iránt, azokért a szenvedésekért, amelyeknek alá vannak vetve Németországban. A gyülekezet bízik abban, hogy Anglia és a többi országok keresztény lakossága érvényesíti befolyását olyan irányban, hogy a Németországban uralkodók előtt nyilvánvaló lesz, hogy eddigi politikájuknak folytatása szelében és hosszában fokozza a megbotránkozást és komoly akadályt okoz a kölcsönös bizalomnak és jóviszonynak Németország és a többi népek között.

Ezután sorban felállottak az anglikán egyház főpapjai és megindokolták a határozati javaslat szükségességét. Így például az angol egyház feje a canterbury-i érsek azt mondotta: „A legélesebben tiltakozom azon gazdasági és társadalmi lealázás ellen, amelyben a zsidó lakosságnak Németországban része van és amelyet szerencsétlen módon új heveséggel folytatnak.” Egy másik püspök, dr. Bell, azt mondotta: „Nem méltó egy nagy néphez, lakossága egy része ellen az elnyomás politikáját folytatni. A nürnbergi törvények elfogadásánál megígérte Hitler, hogy nem lesznek egyéni akciók, azonban a szomorú igazság az, hogy a legminimálisabb személyi szabadsága sincs meg a zsidóknak.” Itt rámutatott dr. Beck berlini rabbinak egy ima miatt való elfogadására. Ezzel fejezte be a püspök: „Ki tudná a zsidókat a rágalomtól megvédeni, ha nem Angolország és a többi európai országok kereszténye?” Durham püspöke, dr. Henson, harcias beszédében azt mondotta: „Szeretném, hogyha kardot ránthatnánk és Izrael-

ért, I'ten népéért küzdhetnénk. Hódolat- tal emlékezem meg, Sir Móse Montefiore emberbaráti tevékenységéről, mely száz évvel ezelőtt, nemcsak a zsidóságnak, hanem az egész emberiségnek szolgált”.

Párizsban nagy tiltakozó ülést tartottak, Godart volt közoktatásiügyi miniszter elnökléte alatt. Miniszterek, államférfiak szólaltak fel ezen a gyűlésen, többek között a párizsi főrabbi Julien Weil, aki megrendítő módon esetezte a rabszolgáká süllyesztett német zsidók szenvedéseit.

A zürichi népszövetségi egyesület

Az abessziniai konfliktus a Biblia és Talmud tükrében

Több külföldi lapban olvassuk, hogy az abessziniai háborúra keresnek kadicanciát a T'nach-ban. Tekintettel arra, hogy a „Küs” szó a néger, a fekete-tét jelenti, mozgósították az összes Küs-re vonatkozó bibliai helyeket. Először megállapították, hogy a mai abessziniai-olasz háború, Anglia törékveseivel a háttérben, benne van ebben a három — minden zsidó által ismert — szóban: „Méhajdú v'ad Küs — Indiától Abessziniáig”. Mert Anglia lényegében véve azért avatkozott be a konfliktusba, mivelhogy őrizni akarja a világbirodalom ütőerét, az Indiába vezető utat a Szuzei csatornán és a Vörös-tengeren át. És tudvalevőleg ez volt az oka annak, hogy a palesztinai mandátumot ambicionálta. Sőt az a vita, amely a Talmudban Ráv és S'müel között erre vonatkozólag előfordul — az egyik azt mondja: „Hajdú és Küs” a világ két szélén vannak, a másiknak véleménye szerint egymás közelében vannak — plauzibilissé válik a napi események tükrében. Mert akár arra vagyunk tekintettel, hogy Indiától Abessziniáig nagy távolság van, akár arra, hogy Abessziniában van az a Tana-tó, amelynek vize táplálja a Nilust, aminek birtokolása jelenti az Egyiptom feletti protektorátust, s közvetve Indiát is — végelemzésében a mai konfliktus oda torkollik, amit ez a két szó: Hajdú-Küs kifejez.

Mint a talmud bölcssei Hajdú-Küs felett vitatkoznak, úgy vannak az

sokezer ember jelenlétében nagy tiltakozást tartott ilyen címen: „Faji üldözés ellen”. Ugy az evangélikus, mint a katolikus egyház nevében adtak le tiltakozó nyilatkozatokat. A svájci főszámvévőszék volt elnöke kijelentette: „Nem szabad idegen államok dolgába avatkozni, de igenis ott be kell avatkozni, ahol az emberiség és kultúra veszélyeztetéséről van szó. Az egyik ismert svájci költő azt mondotta: „A legborzasztóbb az, hogy védtelen üldözöttek szenvedéseiből a német hatalmasak még hősi koszorút is akarnak fonni homlokukra.”

olasz lapok szerint — Mussolini és a pápa a Küs-re vonatkozó citátumok felett véleményeltérésben. Mussolini állítólag azt mondta volna, hogy a Biblia szerint el kell bujni Abessziniának, mert Cefanjó 2. fejezetében olvassuk: „Ti Küsbeliek, a kardnak elesettjei lesztek”. De e citátum ellen a pápai udvar részéről azt szegezték neki ellene, hogy a T'nalim 68. fejezetében viszont az olvasható: „Küs felemeli kezeit I'ten felé”. Zsidó körökben rámutatnak ezzel kapcsolatban a Malbim-nak magyarázatára, Doniél könyvének 11. fejezetéhez. Ott azt olvassuk: „A déli király megütözik az északival... bemegy a Szentföldre... megszabadulnak Edajm, Majov... és ura lesz Egyiptom arany és ezüst kincseinek... szerencsének lesznek az ő kíséretében”. A Malbim szerint Abessziniában az észak király partján lesz. A Dél királyja ezek szerint Olaszország, az Észak királyja Anglia, s az a kitétel, hogy uralkodni fog Egyiptom arany-ezüst kincsei fölött, vonatkozik Angliára, amely most a szenkiók útján rendelkezik a világ kincseivel. Természetesen megmagyarázhatatlan ebben az értelmezésben, hogy Abessziniában nem támogatja Edajmot, mert Anglia nem tartja magát Edajmnak, azaz Rómának, annál inkább Itáliának.

Szóval, minden ilyen számítással úgy van, ahogy a Midras szerint Jákob ősatyánkkal történt: meg akarta mondani a messiási idők bekövetkezését és rejtve maradt előtte.

Használt, új

irodabutorok, lakásberendezések, egyes butordarabok, legolcsóbban, legnagyobb választékban,

Universal-nál
Wesselényi utca 8—10.

Az egyetemi zavargásokhoz

Budapestről beszéltek megint az egész világsajtóban. Mult héten bezárták két napra az egyetemet, zavargások miatt, utána kénytelenek voltak megegyezni bezárni. Az egyetem összes fakultásain a bölcsészeti karon, a jogi karon, a műegyetemen, az állatorvosi főiskolán, a közgazdasági egyetemen kitörték a verekezők, amelyek egy már unalmas sáblon szerint intéződnek. Minden év októberében vagy novemberében felmerül egy koholt vád. Egyszer az, hogy egy zsidó gyár nem akar mérnököket felvenni, másszor az, hogy valahol egy zsidó állítólag sértően nyilatkozott Magyarországról. Most pedig az volt a vád hogy a keresztény vallás szimbólumának az összes előadótérmekebe való behelyezése fölött valaki állítólag gúnyos megjegyzést tett. Nem-e hasonló a kiindulási pont megcöbbségtől ahhoz, amit a multkor berlini zavargások ürügyéről olvastunk: hogy egy moziban egy norvég származású film-darabnál egyes zsidók a sötétben fintorították orrukat, aminek meghosszulására kivonult a csöcselék és rombolt?

A legnagyobb részvétünk a zsidó diákoké. Csoportban rohannak meg egyet, rácsapnak, elverik és a verekezők azután az ismeretlen tettesek számát szaporítják. Összekötjük megdöbbenésünket és fájdalomunkat a Szentírás ama szavaival, amellyel a szomorú zsidó sorsot ecseteli: „Miképpen üldözhet egy ezret, kettő miképpen futamithat meg tizezret — ha csak nemszolgáltatta ki őket Teremtőjük?” A Tóra azt akarja mondani, hogy az üldözött zsidóságnak észbe kell kapnia, hogy nem természetes az, ha olyan páni félelem vett erőt a népen, hogy egy antiszemita ezret, kettő pedig tizezret futamít meg, ami csak Isten csapása lehet. Itt azonban oly bajról van szó, amelyről a Szentírás sem beszél. Itt megfordítva áll az eset; százan mennek neki egynek és a páni félelem nem a zsidók részén van, hanem a támadók részén, különben nem verődne össze ötven, egy ellen.

Valódi ezüst menóra

— 20 pengőtől —

Heiden Leó

ékszerésznél.

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

A bajt még tetézi, hogy ezek a zavargások járványszerűen terjednek. Zavargásokat jelentenek Varsóból és Lemberg-ből. Sovány vigasz, hogy máshol sem jobb a helyzet, de mindenütt ugyanaz a baj.

A gondolkodó ember ámulva kéri, hogy a mai, rendőrökkel megrakott európai államokban hogyan lehetséges mindez? A felelet mindenütt az: az egyetemnek autonómiája van. Az önkormányzat arra szolgál, hogy teljesen függetlenül éljenek a tudománynak, most az autonómia némely egyetemből a zavargásoknak és a verekedéseknek bagolyvárát csinálta. Az egykori szabadságból féltelenség lett. Most értjük csak, amit bölcseink tanítanak: „*chéruš al haláchajsz*” az igazi

szabadság, a törvény kőabláira van bevéve, de most összetörik a kőablákat, mert a szabadságnak nevezik azt, hogy mondva csinált ürüggyel rohanjanak a védtelenekre. A békét kívánó társadalom nagyrésze tehetetlen ezzel szemben, mert az autonómia fenntartása politikai kérdés lett. Mindenesetre megnyugvást jelent, hogy a Rektor aki katolikus pap, továbbá a belügy- és a közoktatásügyi miniszter a legerélyesebb rendszabályokat helyezik kilátásba a rend fenntartására.

Együttérzéssel tekintünk az egyetem zsidó vértanúira, az orthodox szülők pedig tudomásul vehetik, hogy nem oly nagy baj, ha gyermekeiket nem járatták az egyetemre, talán ezzel jobban boldogulnak később s nem kell tanulmányi idejük alatt az ártatlan megveréstől tartani.

Az exotikus zsidókért

Érdekes tervet vetett fel egy new-yorki előadásában dr. Feitlovits, aki 1904-ben és 1905-ben abesszíniai utazásai alatt felkereste a falasákat és felvilágosította őket arról, hogy van még zsidóság a világon és így tehát ne higgyék el a keresztény térítőknél ama állítását, hogy az egész világon a zsidóság helyét a vallás tekintetében a kereszténység foglalta el. A világ-háború után is propagálta a falasák ügyét és Abesszínia fővárosában iskolát alapított, amelynek növendékei megismerkednek a héber nyelvvél, a Tórával és a vallás törvényeivel. A falasák vallásossága tekintetében sok a tennivaló, mert vallásuk, a zsidóságtól való évszázados elszakíttóságuk következtében, telítve van babonákkal.

De ilyen exotikus zsidó töredékek máshol is vannak és ezek sincsenek tisztában a zsidó vallással, amelyet valamikor felvettek. Így pl. olvasható volt nemrég, hogy a délamerikai hegyek között járt egy palesztinai propagátor, az otlakó marannosi zsidók

között, akik már teljesen elfeledtek a vallásukról. Beszéde után nagy szeretettel üdvözölte az egyik szónok, mint azt, akit a keresztény megváltó küldött, hogy van még zsidóság a világon és így tehát ne higgyék el a keresztény térítőknél ama állítását, hogy az egész világon a zsidóság helyét a vallás tekintetében a kereszténység foglalta el. A világ-háború után is propagálta a falasák ügyét és Abesszínia fővárosában iskolát alapított, amelynek növendékei megismerkednek a héber nyelvvél, a Tórával és a vallás törvényeivel. A falasák vallásossága tekintetében sok a tennivaló, mert vallásuk, a zsidóságtól való évszázados elszakíttóságuk következtében, telítve van babonákkal.

Vannak Afganisztánban is titkos zsidók, Indiában fekete zsidók, Kínában zsidó bennszülöttek, akiknek vallásos élete idegen babonákkal van szaturálva.

Dr. Feitlovits azt ajánlotta, hogy az exotikus zsidók számára állítsanak fel valahol egy központi tanintézetet, ott ismertessék meg velük az igazi zsidóságot és azután küldjék vissza őket hazájukba felvilágosító munkára. Egy ilyen intézmény kultúrcelekedetnek is elsőrangú volna, létesítéséhez természetesen nyugodtabb idők és nagy összegek szükségesek. Talán akad Amerikában valaki, aki ezt az érdekes gondolatot felkapja.

„Megilasz Matiszjónú” címen kiadta magyar fordítással Welcz M. rabbi-jelölt Welcz Izráel rabbi fia, azt a — chanukai eseményeket tárgyaló — régi iratot, amelyről a gaoni korszakban úgy vélték, hogy *Béss Sammai* és *Béss Hillél* növendékei szerkesztették. A magyar fordítás gördülékeny s alkalmas arra, hogy az ifjuság megtanulja belőle a Chanuka jelentőségét. A szöveghez egyes tudós megjegyzéseket fűztek a kiadó és Welcz Izráel rabbi. A könyv ajánlva van *Krémer* Gyula úrnak s nejének (Budapest), akik áldozatkészségének köszönhető a kiadás.

Lemondott a német menekültügyi biztos

Mint Genfből jelentik, a Népszöveg által kinevezett menekültügyi biztos, MacDonald, december tizenötödikétől kezdve állásáról lemondott s ez év végére megszűnik ez a hivatal. December elején még egy utolsó konferenciát tartanak a menekültek ügyében, amelyben megbeszéljük a német emigránsok jövőjét. A népszövegségi tanács 1936. januárjában történő ülésén meghallgatja majd a szakértői bizottság jelentését és végleges határozatokat is hoz a német emigránsok jövőbeni védelme érdekében. James MacDonald egy interjúban kijelentette, hogy januártól kezdve a menekültek sorsa magára a Népszövegre nehezedik. A sokezer emigráns letelepítése érdekében csak a Népszöveg tehet hathatós intézkedéseket.

— Tisztában vagyok azzal, hogy munkámat nem fejeztem be — mondotta MacDonald — legalább harmincezer oly ember él Európában, akiknek csak átmeneti tartózkodási engedélye van, anélkül, hogy joga volna dolgozni. Emellett a menekültek áramlása nem szűnik meg. Az állandóan változó németországi viszonyok félmillió embert kényszerítenek arra, hogy külföldre menjenek. A Népszövegnek olyan embert kell az ügyek vitelével megbízni, akinek tekintélye van az egész világon. Egy Nansen-szerű egyéniségre van szükség, akinek szava elhallatszik azoknak az országoknak a kormányaihoz ahová a kivándorlás lehetséges és munkalehetőségek is vannak.

MacDonald reméli, hogy a Népszöveg a menekültek problémájának a megoldása érdekében munkaprogrammot dolgoz ki, amely gyorsan munkába kezd.

PHILIP szücszalón

Divat — izlés — minőség
Lipót körút 23. I. em. 6.
Szombat és ünnepnap zárva.

CSILLÁROK
álló lámpák, fali karok, villamosító, vasaló és égők,
RÁDIÓ
CSILLÁROK ÉS VILÁGÍTÁSRÉSZEK
Bpest, VII., Erzsébet-körút 41.
Telefon: 31-6-55.

Fábián Béla interpellációja

Mikor lapunk multheti számában *Fábián Béla* képviselő interpellációjával foglalkoztunk, a beszéd hiteles képviselőházi szövege nem állott rendelkezésünkre, így a képviselő beszédének általunk interpretált szövegébe olyan kifejezés is belecsúszott („*keleti zsidók beszivárgása*”), melyet a képviselő a valójában nem tett.

Úgy a hiteles szövegből, mint a képviselővel folytatott beszélgetésünkben megállapíthatjuk, hogy a képviselő beszédében lényegileg azt kérte a belügyminisztertől, hogy felekezetek között különbség az idegenellenőrzés terén se tételesség, amint, sajnos, a kisvárdai razzia valóságga *felekezeti jelleget* öltött és

ezáltal nyugtalanságra adott okot. A képviselő azt kérte, hogy a razzia helyébe a helyi szervek megerősített ellenőrzése lépjen, amely a *felekezetre való különbségtétel nélkül* akadályozza meg, hogy bárki is engedély nélkül jöhessen be, vagy tartózkodhassék az ország területén.

Amidőn multheti vezércikkünkkel kapcsolatban fentieket a magunk részéről lojálisan megállapítjuk, konstátálhatjuk, hogy a kedélyek úgy Kisvárdán, mint a többi — razziát lefolytatott — helyeken megnyugodtak. A kisvárdai hitközség pedig meglehangú levélben fejezte ki elismerését és köszönetét *Fábián Bélának*, az ügyben való önzetlen fáradozásaiért.

Heti széljegyzetek

„Szomorúnak és vigasztalannak látom a belpolitikai helyzetet.” — monotta a napokban egy nyilatkozatában Berzeviczy Albert, a magyar tudományos és politikai élet ősz reprezentánsa. A súlyos prognózist azzal okolta meg mert — mint monotta — belpolitikánkban ádáz harcok és uszítások vannak napirenden. Hiányzik az igazi egység alappillére: a béke. Ugyancsak a gyűlöletben és széthúzásban látja minden baj forrását Glattfelder Gyula csanádi püspök is. Megszivlehetnék már végre a gyűlöletre uszítók, ezeket a komoly intelmeket. Az áldás sarkatételének tették a békét őseink is: „En kelj machzik brócho l'jiszoel elő hasó-lajm”. A béke épít, a széthúzás az elleneségeskedés rombol...

A varsói „Gazetta Warszawában” olvasható, hogy a vilnai zsidó frók egyesülete, a zsidó könyv, a zsidó irodalom hátterbe szorulásáról és a zsidó frók sanyaru sorsáról értekezett az elmúlt napokban. Amennyiben vallásos zsidó irodalomról volna szó, ebben az esetben nem mehetnők el szó nélkül az akció mellett, amely azt célozza, hogy felrzza letargiájából a könyv népet, amely csodálatos közönnyel nézi szellemi rezervoárjának rohamos hanyatlását. Pecég az irás, a betű, a gondolatnak szárnyas táltosai, robusztus erőt jelentenek. Nem szabad őket paragon hevertetni. Mert a betű, az irodalom olyan, mint a kényes virág, ha nem kap napfényt, levegőt, vizet, akkor elkorhad, elhervad és menthetlenül elpusztul. Fel kell tehát tártani a szellemi dokkakat s ki kell vinni az orth szellemű

teremtő eszméket, gondolatokat az életbe, hogy a valóságban megtermékenyülve szolgálják az itenfélelemre és Tórára serkentő, valódi zsidó célokat. Az illetékeseknek, de külön minden vallásos zsidónak szent kötelessége ezt a nemes törekvést egy erős, öntudatos és független orth, saját keresztül is szolgálni.

A tisztantuli református egyházkerület közgyűlésén Balthazár püspök évi jelentésében többek között a következőket monotta: „A spanyolországi, oroszországi, németországi zsidóüldözések az itentagadás pogány áldozatának fekete oltára körül, a katolicizmus és protestantizmus közös kárára és vesztére növelték meg a hitehagyott lelkek táborát. A szeretet az egyetlen politikum, ami iteni felülbélgyezéssel állhat be az egyetemes emberi boldogság szolgálatába.” Majd az egykéről beszélve a következőket monotta a püspök: „Az egyke elleni propaganda igen dicséretes dolog, sikerét azonban csak a biztosított kenyérke adja meg.”

Igen, erről a kenyérkéről akarunk mi is beszélni, amely nap-nap után mind vékonyabb, kisebb lesz. Zsidó vonatkozásban a nemes püspök által aposztrofált „kenyérkének” nemcsak gazdasági és szociális háttér van, mi arra a lelki kenyérre is gondolunk, amelynek kovászat minden liberálisan gondolkodó önmagában hordja. Ez a lelki kenyér: az ősi liberalizmus, a jogegyenlőség magasatos tanáiból kell, hogy fakadjon, minden dolgozó emberre nézve egyformán...

Kornitzer Béla

STEINER G. JÓZSEF
מוכר ספרים
Budapest, Kazinczy-uca 36 sz.

Zsidó bűnbak

Lehmann-elbeszélés, a XVIII. századból. 19

Amíg Jungmann a kocsiút költögette, Süss összecsomagolta aranyait, értékpapírjait, drágaköveit, azután gyorsan felöltözködött és lesietett a lépcsőn. A kocsi már készen állt az indulásra s Süss nagy izgatottsággal a kocsiába vetette magát.

— Na, most mutasd meg, mily sebesen tudsz hajtani — szolt a kocsisnak — meg fogom ezt neked jutalmazni!

— Hová is megyünk, kegyelmes uram?

— Franciaországba, Metz irányába, Durlachon át.

A kocsi nekivágott a lovaknak és ezek örült sebességgel iramodtak.

Bent a kocsiában gondolataiban elmélyülve ült Süss:

— Hát ily módon, ily csúfos módon — dörmögte maga elé — kell távoznom hatalmam színhelyéről, abból az országból, ahol én az első ember voltam... S itt kell hagynom mindent, kastélyaimat, birtokaimat, és csak az marad meg, amit magammal viszek? Hiszen biztos, hogy vagyonomat elkobozzák. Az is biztos, hogy menekülésemet úgy magyarázzák, hogy ezzel akaratlanul is tanúságot tettem bűnösségem mellett. Dehát tulajdonképpen mit is tettem, milyen bűnt követtem el? Hát nem adott nekem egy bizonylatot a herceg arról, hogy minden, amit én tettem, ezt az ő parancsára és hozzájárulásával cselekedtem... Ah, nem szabad gyávának lennem, nem szabad elmenekülni és itt-hagyni a nehezen szerzett vagyont! Mivel is vádolhatnak? Milyen bűnöket vehetnek szememre? És ha még a külföldre való menekülésem által biztosan megmenekülhetnék! De nem! Biztosan elfogtatnak és akkor még sokkal rosszabb lesz. De talán a herceg valamilyen végrendeletet hagyott, amelyben feleségét kinevezi régensnek, Scheffer, Remchingen és egyéb barátaim segédletével... Talán még nincs elveszve minden! Nem menekülök, hanem megyek Ludwigsburgba, ott rábeszélésem a hercegnőt, hogy vegye át a kormányzást és azután vagy megmaradok miniszternek, vagy pedig békében visszavonulok a magánéletbe...

E monológizálás után odafordult a kocsihoz és azt mondta neki harsányan: Állj meg.

A kocsi megállott.

— Forduljunk vissza, Ludwigsburgba utazunk.

— Ludwigsburgba? Kérdé csodálkozva a kocsi!

— Miért vonakodol és kélszedeled?

— Kegyelmes uram, Jungmann azt mondta nekem, ne sajnáljam a lovakat, hajtsam csak, „amilyen gyorsan csak tudom, mert kegyelmes uram élete függ attól, hogy minél előbb kint legyen az országból, mert uralkodónk meghalt.

— Sajnos igaz, ő meghalt, de ki fenyegeti az én életemet? Tedd meg azt, amit mondtam neked.

— Nem úgy van az! Kegyelmes uram nem is tudja, hogy mennyi ellensége van. Ha ezek megkapják, akkor darabokra tépik.

— Hallgass és tedd azt, amit parancsolok neked.

— Nem tehetem, nem tehetem! Kegyelmes uram, jószágos gazdám volt, hogyan engedjem bele a pusztulásba? E

szavaknál rásuhintott a lovakra és azok villámgyorsan közeledtek a határhoz!

— Állj, szolt Süss és pisztolyt húzott ki szörmekabátja zsebéből és feléje szegezte — térj vissza és indulj Ludwigsburg felé, különben lelőlek.

A kocsi sóhajtozva engedelmességet a parancsok. Reggel felé Süss elérkezett Ludwigsburgba; rögtön felkereste a hercegnőt, aki egész éjjel virrasztott.

— Süss, — szözlött, amikor meglátta, — kicsoda szerencsétlenség!

— Nagy szerencsétlenség — válaszolta ez —, de fenégednek nem szabad a fejét elveszteni. Tessék rögtön átvenni a kormányzást, mint ahogy ez a megboldogult uralkodónk intenciójának megfelel!

— Hajlandó vagyok ezt megtenni, kedves Süss, tegye meg a szükséges intézkedéseket, hívja össze Schäffert, Remchinget és a többieket, a régensség kikiáltására.

Süss győzelemittasan mosolygott: Hiszen minden úgy megy, ahogy ő kívánja. Milyen jó volt, hogy nem engedelmességet az első pillanatok félelemérzetének. Természetesen nem tudta, hogy ezidő alatt az ellenpárt sem maradt tétlen. Amíg Süss a hercegnővel beszélt és tanácskozott, addig az ellenpártbeliek döntő lépésre szánták el magukat. A karoknak és a papságnak megvoltak az uralkodó környezetében a kémei, akik útján rögtön megtudták a herceg halálát. Még az éjjelre egybehívták a rendeket, akik az alkotmány szerint kikiáltották a legközelebbi nagykorú rokont: *Karl Rudolfot*, Neustadt hercegeét. Ennek bevonulásáig pedig Röder ezredest ruházták fel a teljes hatalommal. Röder ezredes, Remchingen generálist ágyában elfogatta és ezzel a hadsereg fölötti rendelkezést magához ragadta. Schäffer kancellár pedig fordított egyet a köpenyegen és rögtön felajánlotta szolgálatait az ezredesnek.

Süss is el akarták fogni az éjjel, házában. Jungmann, aki azt hitte, hogy Süss elmenekült; hogy az üldözőket félrevezesse, kijelentette, hogy a miniszter a halál hírére Ludwigsburgba utazott... Erre száz fegyveres lovassal utána indultak.

A visszanyert biztonság érzetében hagyta el Süss a hercegasszony termét. Mikor kiment, az előszobában levő udvari emberek úgy hajbókoltak előtte, mint azelőtt, ő pedig büszke fejtartással viszonzozva köszöntésüket, elvonult soraik között. Akkor hirtelen felszakították az ajtót. Röder ezredes berohant és Süss felé kiáltott:

— *Zsidó, letartóztatlak, foglyom vagy!*

— De, ezredes úr, mit enged meg magának?

— *A herceg meghalt, uralmadnak vége!*

— Ófensége a hercegnő, régens.

— *A neustadti herceg a régens és én teljhatalmú megbízottja vagyok!*

Ekkor Süss vissza akart fordulni a hercegnő termébe, de az ezredes elébe ugrott és megakadályozta.

— *Lelölök — kiáltotta — ha nem követsz!*

A hangos szóra megnyíltak az ajtók és berontott a száz fegyveres, megkötötték és saját kocsiájában vitték Stuttgartba, ahol börtönbe vetették.

Mélyen a föld színe alatt, kezén és lábán megbilincselve, ott feküdt egy sötét, dőhos lyukban a volt württembergi miniszterelnök és pénzügyigazgató. Amikor a kocsi Stuttgart utcáin végigment és megtudták, hogy az egykor oly hatalmas úr megkötözve ül benne, minden oldalról kivonult a csöcselék, megdobálták a kocsi sárral és kövekkel s széttépték volna a benneülőket, ha a katonai kíséret nem oltalmazza. Akkor azután a fogház legnyomorúságosabb zúgába dobták és még azt sem tartották szükségesnek, hogy levegyék bilincseit. Órákig feküdt így, amíg a fogházor eljött, hogy Süss meggéberedett tagjait felszabadítsa.

Ebben a nyomorúságában eszébe jutott Süssnek, hogy

zsidó. Amikor a fegyőr legelőször hozta neki az ételt, nem akart hozzányúlni és azt mondotta, hogy kóser eledelt hozzanak neki. A fegyőr kinevette:

— Miután éveken keresztül oly jól esett Kegyelmednek a sertéskaraj, akkor most, a rablevesnél akar megférti?

Süss azonban megmaradt vonakodásánál és csak kenyérral és vízzel táplálkozott. Stuttgartban azt a hírt terjesztették, hogy éhhalálra szánta el magát.

A rossz hír gyorsan terjedt. És sokkal rövidebb idő alatt, mint ahogy Rabbi Szimchó annakidején unokaöccsének fényes karrierjéről tudomást szerzett, tudta meg bukását és bebörtönözését. **(Folytatjuk)**

A lengyel zsidóság nehéz napjai

Azt a szerepet, amit Németországban a náciok, azaz a nemzeti szocialisták töltöttek be Hitler uralomrajutása előtt, amennyiben izgatásaikkal állandó nyugtalanságban tartották a német népet, Lengyelországban a nacionalis demokrata párt tölti be. A legutóbbi hetekben zsidóellenes kilengések hullámja öntötte el egész Lengyelországot és a hullám egyre erősebb lett.

Lembergben mult héten temették Rosenberg Sámuel diákok, akit az egyetemi épületbe való belépésnél gyilkos támadás ért, a huligán diákok részéről. Életveszélyesen megsebesült egy Zwischek nevű zsidó szabó, aki az egyetemi épületbe lépett, hogy egy tanárnak a megrendelt öltönyét lesszállítsa, amire a diákok megtámadták és életveszélyesen megsebesítették.

A szosznoviczi iparterületen fekvő Pogonban

a templomot felrobbantották dinamittal. Ebből az alkalomból elhúnyt a 14 éves Rosenblum Abraham.

A robbanásnál nemcsak az épülő templom legnagyobb része omlott össze, hanem a szomszédban lakó zsidók háza is megrázta a robbanás és sok kárt okozott s három igen súlyos megsebesülést. Szosznovicz egy másik elővárosában,

Dombrovában behatoltak a templomba, szétrombolták a belső berendezést, kivették a irigyszekrényekből a Tórákat, szétszakították

ták őket, bemocsolták és az ezüst díszeket ellopták. A megrendített hívek elhatározták, hogy egy napot át bójtölnek és a templom állandó látogatói gyászuk jeléül „Siv'ót” tartanak.

Abból a szadisztkus módból, amellyel ezt a templomgyalázást elkövették, következtetni lehet, hogy kizárólag nacionalis-demokrata jelszavakkal elbutított és felizgatott gonosztevők munkája lehet.

Zavargásokra adott ürügyet a varsói zsidóegyetem történt, egyelőre felderítetlen haláleset. Egy házmeztart halva találtak egy zsidó sportklub előtt. A huligánok rögtön kiadták a jelszót, hogy el kell menni a házmeztart temetésére. Mivelhogy félni lehetett a zavargásoktól, a rendőrség részen volt, de azt nem akadályozhatta meg, hogy az egyetemi hallgatók apróbb csoportokban oszolva ne hódoljanak a harcias erényeiknek és kedvenc foglalkozásuknak: védtelen, egyedül haladó zsidó járókelőket megtámadni és súlyosan megsebesíteni. Az egyetem vezetői, úglátszik, mégis csak röstelék diákjaiknak ily viselkedését, és a minisztériummal tanácskozást

Selymet, szövetet, bársonyt

és mindennemű mosóárut

legolcsóbban vásárolhatunk
SPITZ HERMAN CÉGNÉL

VII, Erzsébet-körút 34. (Saját ház)
Szombat és ünnepnap zárva

folytattak, amelynek eredményeképpen azt határozták, hogy a további zavargások esetén bezárják az összes egyetemet. Ez természetesen nem csendesítette le a hecc-diákokat, és újabb „nemzeti” követeléseket állítottak fel: a zsidó diákoknak ne adjanak csak 15 százalékos ösztöndíjakat; továbbá az előadótermekben külön padokban üljenek a zsidók. (Ilyen követelmények megvalósítása által vélik megoldani a mai kor nehéz gazdasági problémáit.) Az összes parlamenti zsidó képviselők megjelentek Raczkievic belügyminiszternél és elreferálták neki a kilengéseket, a miniszter megígérte a rendnek teljes eréllyel való helyreállítását.

A varsói egyetemen megismétlődtek az antiszemita zavargások. Fasiszta diákok mindenütt megtámadták a zsidó főiskolásokat s a tantermekből és laboratóriumokból erőszakkal szorították ki őket. A verekedés hevében izzépporrá törték a tantermek belső berendezését is. A fasiszta diákok később az egyetem előtt gyűltek össze, ahonnan a környező utcákba vonultak, mindenütt antiszemita jelszavakat kiabálva szétrombolva a zsidó üzletek kirakatait. A kereskedelmi főiskola és az egyetem rektorátusa kénytelen volt az egyetem bezáratni. A rendőrség sok tüntetőt letartóztatott s a zsidóellenes demonstrációk vezetésével gyanúsított fasiszta diákok lakásában házkutatásokat tartottak.

Legújabb jelentések szerint a zsidó-heccék már elülték.

WEISZ MÓR Orth. **כשר kakaó és csokoládé**
a legfinomabb kivitelben
Keksz, levestészta és ostyaárut. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

Orth. kóser keksz, kétszersült
és süteménygyára Budapest, VII.
Deb-utca 22. --- Telefon: 42-3-68.

Divatos, izléses **parokák** hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Elégtétel a váradi hitközségnek

Nagyváradról jelentik nekünk: A „Népünk” című mizrachista orgánium, sorozatos cikkeiben támadta a nagyváradi orth. hitközség vezetőségét, különösen annak ügybuzgó elnökét Ullmann Istvánt. Nevezett lapban

könnyelmű gazdálkodással, valamint a közjavaknak egyéni célokra való felhasználásával vádolták meg a hitk. vezetőségét,

mely négy cikket inkriminált és feljelentést tett a váradi törvényszéknél.

A törvényszék nov. 18-án kezdte tárgyalni a sajtóper. A cikkért a felelősséget Wasserstrom Sándor főszerkesztő vállalta, aki a lapjában közzölt vádakokat — melyeket, úgy mond, közérdekből írt meg — ekkor még fenntartotta.

Nagyvárad zsidó közvéleményének feszült izgalma közepette tárgyalták egész héten keresztül a pert, melynél azonban ítélethozatalra nem került sor. Wasserstrom főszerkesztő ugyanis végül bocsánatkérő nyilatkozatot tett, melyben a hitk. vezetőséget megkövette s miután teljes elégtételt szolgáltatott, az ominózus ügy pénteken békés elintéztést nyert.

A szokatlanul élesen önelitélő és teljes visszavonulással egyenlő nyilatkozatot így hangzik:

Az oradeai orth. izr. hitközség elnökségének, továbbá Ullmann István hitközségi elnök, Krausz Sándor alelnök, Ullmann Ábrahám, Sonnenwirth A. Sándor és Ullmann M. Miklós uraknak, Helyben.

Ezennel kijelentem, hogy mindazok a támadó közlemények, melyeket Önök ellen „Népünk” című lapomban évek óta, rosszindulatú emberek hamis információk alapján sorozatosan közzéadtam, tendenciózus valótlanosságokat tartalmaztak. Különösen áll ez azokra az állításokra, melyek azon cikkeimben jelentek meg, miknek alapján

Önök ellenem a helybeli törvényszékben 249/935. sz. a. sajtó útján elkövetett rágalmazásért feljelentést tettek.

Kérésre Önök ezt a feljelentést, miután a fehmerült 15.000 lei ügyvédi költségüket megtérítettem, a mai napon visszavonták.

Szolgálok elégtételül bírói ítélet helyett a jelen helyen is kifejezett legmesszebbmenő bocsánatkéréssem.

Wasserstrom Sándor

Visszaemlékezés R. Óser Eszlárerra

Többször megemlékeztünk már Stern Ábrahám érsekújvári rabbi „M'liczé És” című művéről, amely a Jahrzeitok szerint csoportosítja a legkiválóbb tudósok működésének bemutatását. Minden egyes Jahrzeit-nap alkalmából össze van állítva az ezen a napon elhunyt tudósok élettörténete, és az illető egy-egy művéből vett részlettel kapcsolatosan, a szerző beleszövi saját kutatásai eredményét és gondolatait. A könyv valóban alkalmas arra, hogy különösen a jesivai ifjúság a zsidó hagyomány szellemében lássa az elmúlt századok nagy férfainak tevékenységét.

Az összeállításban elvi megfontolások vezették a szerzőt. Erre vonatkozólag igen érdekes fejtegetést tartalmaz az előszó. Elmondja, hogy többen kifogást emeltek az ellen, hogy semmiféle modern németországi rabbirol nem tesz említést, még hogyha az orthodoxia érdekében dolgozott is. Erre válaszképpen elmondja az esetet, hogy hitközségében az ifjúság Hirsch-émlékünnepet akart rendezni és ő megjelenvén az ünnepélyen, megmagyarázta az ifjúságnak, hogy a mi orthodoxiánknak nincs oly eszményekre szüksége, mint a német orthodoxiának, az ő — ott feltétlenül üdvös — eszméik, nálunk esetleg kárt okozhatnak és azért nem lehet a mi orthodox ifjúságunknak vallási eszményképül odaállítani a németországi orthodoxia, leginkább németül író rabbi-vezéralakjait.

Stern rabbi művét Niszon hónappal kezdte és most elérkezett a Kiszlév-Tévesz kötetig. Hogy fogalmat adjunk a mű szelleméről, közöljük azt a részt, amely R. Óser Eszlárer gaonról szól, akinek Jahrzeitja a műben tévesen Kiszlév 11-i dátummal szerepel, de a valóban Kiszlév 12-én van:

„Rabbi Óser Groszberg belényesi főrabbi, kiváló goajn volt, igazi csadik,

Irógépek javítása

és jókarbantartása jótállással. Pollák Ede írógépműszerész, Budapest VI., Izabella u. 80. Telefon: 271-59. Új és használt írógépek. Kellékek. Vidékre javításokat soronkívül eszközöl.

nagy és fenséges erkölcsi kvalitásokkal. Szent tűz lobogott benne, hogy foglalozzék a k'lal érdekeivel. Úgy neveztek: R. Óser Eszlárer. Fia: R. Arjéh Groszberg volt Budapesten, aki tollával és újságjával sokat és eredményesen dolgozott a vallásosság megerősítésén és a magyarországi orthodoxia javára. Veje Klein Salamon biharkeresztési főrabbi volt, a „Dóvor B'itaj”, továbbá a „Meged J'róchim” és „Nismasz Odom” szerzője. Elhunyt 5656-ban”.

Ennek a megemlékezésnek függelékében el van mondva a gaon egyik megjegyzése:

— Jákob ősapánk oly tökéletes ember volt, honnan ered tehát, hogy utódai közül annyi az őszinteség nélküli burkolt ember? Azt kell felelni erre: „Ez Lóvonnak, apósának öröksége”. S Lóvonnak ez a tulajdonsága kiütözik néha. Mert így mondja a Tóra: „A beburkoltak Lábántól valók (hoatüfim l'lóvon) és az összekötöttek: akik a Mindenhatóval az őszinteség kötelékével vannak összefűzve, Jákobtól valók (v'hakisürim l'jaakajv)...

Stern rabbi széferjében száz és száz számra vannak az érdekesebbnél érdekesebb és tanulságos megjegyzések, amiért is megérdemli a hozzáértők támogatását.

Megjelent
Megilas Matiszjohü
Chanuka története
Héber-magyar szöveggel,
iskolai és magánhasználatra.

Kapható a héber könyvkereskedésekben. Megrendelhető Welcz M.-nél Bpest, Kertész-u. 27. (Erdélyben: Welcz I., Oradea, Bul. Regele Ferdinand 16, Szlovenszkóban: Hoffmann I. rabbi Tornala) — 75 év óta az első népies kiadás. Ára 30 fillér (ill. 10 lei, 1'50 Kc.), bélyegben is. Könyvkereskedőknek árnemzedmény.

Bölcs Salamon és a koldus

Forró nyári nap volt, Jeruzsálem acélszínű egén csak úgy lövelte perzselő sugarait Tamúz hó lángoló napja. Bölc Salamon király palotájának egy szellős hús termében ült, előtte tinta és pergamen. Tán egy Misléversen gondolkodott, hogy leírja, tán Kajhelesz örök igazságait forgatta meg elméjében a nagy gondolkodó, mikor egyszerre megzavarta az utcáról behalatszó nagy zajongás. Emberek szenvedélyeskedtek odakint:

— Nem tűrünk meg magunk közt, te Sfáthjo; előre, a sajtet, a bíró elé, hogy ítéljen!

— Nézz csak ki az utcára, Elichóref — szolt oda irnokának, aki a teremben volt — mi bajuk van azzal a Sfáthjossal, akit erőszakkal a bíró elé hurcolnak?

Elichóref kisietett az utcára és csakhamar jelentette a királynak, hogy a kereskedők lázonganak Sfáthjó ellen, mert eleszi előlük a kenyeret. Pang miatta az üzletük, ő meg tíz kézzel sem győzi, annyi vevője van. Most a bíró elé kergetik, panaszra.

— Hát csak erigy ki megint az utcára s mikor visszajönnek — parancsolta a király — tudd meg tőlük, mit végeztek a bírónál?

Félóra mulva már jelenthette Elichóref, az irnok, hogy a bíró nagyon rövidesen végzett. Azt mondta a panaszosoknak, hogy majd lemegy a helyszínére, az utcára és majd igazságot tesz, csak — várjanak nyugodtan...

A nagy király összeráncolta a homlokát.

— Vagy úgy — mondta méltatlankodva, szinte haraggal — az igazságnak várnia kell, az ráér? Forró étel-e vajjon az igazság, hogy csak akkor nyúl hozzá az ember, ha kihült?

Azt mondta Elichórefnek, hogy le fognak menni az utcára.

Vidékről jött embereknek öltözünk és majd meggyőződünk róla — mondta — vétkes-e vagy nem vétkes az a Sfáthjó?

Le is mentek az utcára, ahol a kereskedők árultak és szétnéztek. Volt ott üzlethelyiség több mint száz is egysorban, de egyiknek sem volt akkora forgalma, mint annak a bizonyos Sfáthjónak. Közelebb mentek és látták, hogy míg a többi boltos az utcában még a nevét sem írta ki az ajtóra, ez egy nagy táblát tett ki, melyen ez volt: „Itt árúst Sfáthjó ben Gever, a Tajró haddajso tudosa”.

A király erre akaratlanul is nevetett. — Különös ember — mondta. — Ér-

Tisztelettel értesítjük
t. vevőinket, hogy

VI., Szondy-u. 35

szám alatt saját kezelésben
fényesen berendezett

orth. כשר

**felvágott,
virslis és
kolbászárú
üzletet**

nyitottunk, ahol pontos
kiszolgálásban állandóan finom
felvágottak, friss virslis-
félék, szalámi, kolbász-
árúk, húskonzervkülön-
legességek eredeti fő-
üzleti árban kaphatók.

Kérjük szives látogatását.

**Skrek
Lipórt.**

orth. כשר szalámi-, kolbász-
áru- és húskonzervgyár
Budapest, VII., Dob-u. 27.

Fiókküzetek:

VII., Baross-tér 16
VI., Nagymező-u. 50
Központi Vásárcsarnok.
Miskolc — Nyiregyháza

demnek, mindenestre érdem, ha egy kereskedő a szent Tóra tudosa, de csábít-e ezzel vevőket is?

Még közelebb kerülve látták, mint kezeli vevőit Sfáthjó. Szandálra alku-
dott egy asszony és drágállotta a kért három seket.

— Ugyan, ugyan — ijedezett Sfáthjó — drága ez a szandál... mit gondolsz? A mi szent Tóranak azt mondja, hogy semmi sem drága a nap alatt, csak a bűneinket fizetjük meg drágán. Nos, ellentmondasz-e a Tóranak és drágállod-e még ezt a szandált?

Dehogy is tette ezt az asszony. Hogy még bűnbe essék egy kis árlealkudás miatt? Inkább kifizette a kért három seket, holott máshol talán kettőért is megkaphatta volna a szandált.

Bölcs Salamon jóízűen nevetett.

— Látod, Elichóref — mondta — az ész és a beszéd az ember szárnyai és ezen szárnyak közt mekkora a különbség! A többi kereskedő is beszél és rábeszél, de egyik sem olyan ügyesen, mint ez a Sfáthjó. Pedig harminckilencet érdemel a hátára, mert sehol sem mondja a Tóra, hogy semmi sem drága a nap alatt. De hát mit tudta az az asszony, mi van a szent könyvben, mi nincsen?...

Egy másik asszony selyemkelméket mustrált és hogy kevesebbet kérjen Sfáthjót, fitymáló kézmozdulattal azt mondta, hogy szebbeket is látott a városban. Fénylőbbeket, lágyabbakat, jobbakat.

Más boltos az ilyen beszédre megesküdött volna akár tízszer is, hogy szebb selyem egész Jeruzsálemben nincsen; Sfáthjót csak fölényesen mosolygott és így szolt:

— Szebbeket láttál, fénylőbbeket, jobbakat? Hát nem tudod, mit mond a mi szent Tóranak? Hogy a halandó érzékei közt a szem a legnagyobb csaló. A sivatagban utazol és csodálatosan virágzó oázist látsz, de nem oázis az, csak a szemed csal. Vagy csónakon ülsz és megsziginyoznád a halat, mert úgy látod, hogy a víznek a felszíne alatt van. Nekilódtod a szigonyt és csak üres vizet döfesz keresztül, mert nem a hal volt közel a felszínhez, csak a szemed csal meg, te jámbor. Ezért mondja a Tóra, hogy a szem a legnagyobb csaló. No, most megesküszöl-e, te asszony, hogy szebb selymeket láttál, mint ezeket itt? De még arra sem mersz esküdni, úgye, hogy egyáltalában láttál ma selymeket?

No, levette a lábáról azt az asszonyt, mert csakugyan csak fitymálásból mondta, hogy szebb selymeket is látott a városban és Bölc Salamon majdnem hangosan nevetett:

— Látod, Elichóref — így szólt — milyen körmönfontan csinálja ez a Sfáthjé. Más kereskedő maga esküdtött volna és nem hatott volna a vevőre, mert az árúsk esküje csak pókhálószál, nem kötél... ez a Sfáthjé a vevőjét szorítja esküre és eléri vele a célját. Pedig most is csak ravaszkodott a róka, mert sehol sem mondja a Tóra, hogy a szem a legnagyobb család. No, de gyereink vásároljunk mi is valamit.

Két acélszabályt választott ki a készletből. Külsőjükre egyformák voltak, de úgy látta jó szakértő szeme, hogy csak egyike a szablyáknak valódi, a másika hamisítvány és mitsem ér. Rámutatott a jóra:

— Ezért mennyit kérsz?

— Négy aranysekel ennek az ára, uram.

— Megvillogtatta a rosszat:

— Ez mennyi?

— Ez is négy aranypénz.

— De hát hogy lehet az? — kérdezte a király. Ez jó penge, az rossz penge, mégis egy volna az ára a kétnek?

Az agyafúrt Sfáthjé cseppet sem jött zavarba, holott látta, hogy szakértővel van dolga.

— Uram — mondta komolykodó hangon — felteszem rólad, hogy olvastad, sőt tanulmányoztad a szent Tórát. Nos, mit mond egy helyen a szent Tóra? Azt mondja, hogy a jó és rossz között annyi különbség sincsen, mint az ugyanegy rügyből lett két falevél között. Ami az egyiknek jó, az a másiknak rossz és ami az egyiknek rossz, az a másiknak jó. Az utonálló levágná az utast, de kettétörök a kardjának pengéje. Hát, a zsi-ványnak rossz volt a penge, de a meg-támadott embernek bizony jó volt. Nos, mit tudod te, uram, mit akar a Leg-felsőbb ezzel a két szablyával? Mondom neked, uram: egyformán jó a két fegyver és egyformán négy aranypénz az ára.

A böles király megvette a két darabot, de még megsem melegedett a nyolc aranypénz a boltosnál és megint zajongani kezdtek a kereskedők. Megragadták Sfáthjót és mint előző napon tették, a törvénytevő bírót elé hurcolták. A király is a tömeg közé vegyült, mert kíváncsi volt megtudni, mit végez mit ítélt a bírót? De a bírót még új bírót lehetett, kevés gyakorlati érzéssel az élethez, mert azzal ütötte el a dolgot:

— Hát tegyetek ti is, mint Sfáthjé tesz. Megtanulhatjátok a szent Tórát ti is.

— De mi kereskedők vagyunk, te

bíró. És Sfáthjé sem rabbi, hanem boltos.

— Mindegy az, emberek. Beszéltem, ítéltém, ti meg menjete a békesség szent nevében.

A családott kereskedők morogtak, Sfáthjé győzedelmesen mosolygott, de a király is mosolygott és észrevétlenül jelt adott Elichórefnek. Ez már tudta, mit akar ezzel az ura, mert néhány-nak az elégedetlenkedők közül azt mondta, hogy kéredezzenek a böles király elé. A király majd kielégítőbben fog ítélni. Az emberek felkapták a jel-szót:

— Igenis, a király elé kéredezünk — mondták. A mi legbölcsebb urunk és királyunk az igazság igazi forrása!

Harmadnapra a nagy úr előtt álltak. Megismételték előtte a panaszt, Sfáthjé fölényesen védekezett és a bíróra hivatkozott, hogy az mint ítélt.

Böles Salamon kérdezte: — Hát mit ítélt a bírót?

— Hogy hasznát vehetem a tudásomnak, azt mondta.

— Hozzájárulok — így döntött a király. Igenis, hasznát veheted a tudásodnak, te Sfáthjé. Hát még mit mondott a bírót?

Sfáthjé diadalmasan szénézett és kárörvendő pillantást vetett a többire.

— Még azt mondta a bírót — folytatta —, hogy hát tegyenek ők is úgy, ahogy én teszek. De hát tehetek én róla, hogy ők nem ismerik a Tórát, én pedig ismerem?

— Nem tehetsz róla — vélte a király.

A kereskedők leeresztették az orrukat és Sfáthjé már-már azt hitte, hogy ügyet nyert. Arcra borult a király előtt és kérdezte, hogy a bírót ítélete megáll-e?

— Megáll — mondta a király — csak hozzáfűzök még valamit, hallgasd meg.

És olyan mosolygással nézett az emberre, mely azt mondta: „Belelátok a vesédbé”.

— Szent törvényünk nevében — kezdte —, mely az igazság kiapadhatatlan forrása. Sajnálak benneteket, emberek, hogy ti nem vagytok tudósai a Tórának és neked Sfáthjé, nem mondom egy szóval sem, hogy eltagadjad, vagy elrejtésd a tudásodat. De — itt a vásárolt két szablyát tette oda a király elé egy rabszolga — odarendelek a boltodhoz egy embert, aki igazán tudója a Tórának és ha te csak egyszer is olyasmit mersz mondani, ami nincsen benne például az, hogy a jó és a rossz között nincs különbség, akkor harminckilencet veretek a hátadra

és a boltodat is bezáratom, érted?!...

Az embereknek ez rejtélyesen hangzó kijelentés volt, de Sfáthjé hosszúra nyúlt arca elárulta, hogy megértette a böles királyt és attól az órától fogva békesség volt a jeruzsálemi kereskedők közt.

Gyökeres rendet teremtett a legbölcsebb király, Salamon.

— Látod, Elichóref — mondta a bámuló irnoknak — úgy van, ahogy mondtam volt. Az ész és a beszéd az ember szárnyai és ezen szárnyak közt mekkora a különbség. Súlyom-szárnya van az egyiknek, a másiknak csak nehézkes lúdszárnya van. Ez a Sfáthjé hamisított pávatollakkal kérekedő szajkó volt...

...Ma tisztességtelen versenynek mondanák, ami Böles Salamon idejében akkor Jeruzsálemben történt és ma is akadnának, akik azt mondanák: — hát tegyetek ti is úgy, ahogy a többi tesz... de ma sem ártana, ha a Sfáthjékkal úgy elbánnának, ahogy a legbölcsebb király a jeruzsálemi Sfáthjéval elbánt. **Csermely Gyula**

Hitlerék gazdasági pogroma

Schachtnak minap megjelent rendelete, melynek értelmében a zsidó tőzsdei hitess alkuszok és helyetteseik november 23-tól kezdve nem gyakorolhatják ezt a hivatásukat, a berlini tőzsdén 19 embert érint. — A német könyvkereskedők birodalmi szervezete felsőbb helyről kapott utasításra elrendelte, hogy zsidó alkalmazottakat nem szabad a könyvkereskedésekben alkalmazni és oda kell hatni, hogy a nem-árja kezekben lévő könyvüzletek minél hamarabb német tulajdonba kerüljenek. — Posenben a zsidó cipőkereskedések 50 százaléka már tulajdonost változtatott. — A német női konfekcióiparban az üzletek 50 százaléka (Berlinben 80 százaléka) volt nemárja kezében, a férfidivatüzleteknek pedig 60 százaléka. Ez a részesedési arány most szinte nap-nap után csökken, mert ezek az üzletek mind eladóak. Persze, a vételár, amit a régi tulajdonos kaphat, nagyon alacsony és a zsidó kereskedők szorongatott helyzete a fizetésképtelenségek szaporodásában is kifejezésre jut. Emiatt nagy panaszok hallatszanak a textilipar köréből. Az üzleti világban tapasztalható nagy bizonytalanság káros hatását erősen érzi a német textiliák exportia is, mert a zsidó kereskedők szerepe a kiviteli üzletben igen nagy jelentőségű volt.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Tajldajsz, Kiszlév 4.
Gyertyagyújtás (Bpest): 3.45
שבת kimenetele : 4.40
(Jövő héten 3.40, illetve 4.35)

Csütörtök estétől: וְהָיָה לְךָ מִן הַיּוֹם

— Királynő és hitközség. Az amsterdami askenáz-zsidó hitközség most üli meg fennállásának 300 éves jubileumát. Ebből az alkalomból a holland királynő egy szívélyes szavakban megszövegezett szerencsetáviratban üdvözölte a hitközséget.

— Az Orsz. Tomché Jesivósz közgyűlése vasárnap december 1-én délután 2 órakor lesz megtartva Győrött, az orth. hitk. dísztermében, a következő tárgysorozattal: 1. Évi jelentés. 2. Zárszámadás előterjesztése. 3. Előjáróság és képviselőtestület választása. 4. Bizottságok választása. 5. Inčitványok.

— Egy zsinagóga elárverezése? A Pöstyén melletti Nagyköszolány hitközség tagjai — mint sajnos sok helyütt — nem tudnak eleget tenni adófizetési kötelezettségeiknek és a hitközség olyan válságos helyzetbe jutott, hogy alkalmazottait már hónapok óta nem képes fizetni. Közben a hitközségnek nagy összegű tartozása gyűlt össze a betegsegélyző pénztárnál is, amely többször foglalt, de nem tudott követeléséhez jutni. Végre is november 27-ikére kitérték az árverést a templom épületére. Az ügy már több fellebbezési fórumot is megjárt, minthogy a legfelsőbb bíróság egyik elvi jelentőségű határozata értelmében templomot nem lehet elárverezni. Tekintettel azonban arra, hogy a lefoglalt épület nem kizárólagosan templom céljait szolgálja, hanem az iskolán kívül a mikvó is abban van elhelyezve, a betegsegélyző pénztár ragaszkodik az árverés megtartásához...

— Kolozsvárról jelentik: A május hó folyamán megnyitott *Chasam Szajferjesiva*, melynek ünnepélyes megnyitására annak idején a „Zsidó Újság” hírt adott, kedvező auspiciumnok közt kezdte meg második szemeszterét. Az új tanház tulajvalévőleg *Glaser* Akiba főrabbi fáradohatatlan buzgóságának köszöni létesítését, kinek nemes intencióit több neves hitközségbeli és ó-románia híve felkapta és gyönyörű iskolalapotát, inkább magánvillát szerzett az internátussal egybekapcsolt jesiva részére. Legnagyobb mecenása az intézetnek *Gross* Jenő, bucaresti vezérigazgató, aki 170.000 leit adományozott egyelőre az épület berendezése számára. A szellős, világos 8 tanteremben és a hozzátartozó lakó-, fűtőhelyiségek-

ben körülbelül 40—50 bóchernek jut hely és teljes ellátás. A jelen szemeszter elején sikerült a jesiva részére új előadónak megnyerni a fiatalsága ellenére kiváló talmidhóchom hírében álló *Blum* Amrom rabbit, a hasonnevű berettyóújfalusi gáon, valamint a bold. emlékeztű Grünwald soproni főrabbi unokáját.

— Kereskedők és Iparosok Takarékos és Önszegélyző Egyesülete immár csaknem egy éve működik Budapesten (Wes-selényi-u. 13. félem, 1., este 1/8—1/9) a kereskedelemügyi miniszterium jóváhagyásával ezen egyesület, mely főképp a kisemberek megsegítését tűzte ki céljául. Az egyesületnek mindenki tagja lehet ki havi 30 fillér tagsági díjat fizet és legalább heti 50 fillér takarékbefizetést vállal. Az egyesület főcélja: az arra rászoruló tagoknak hosszabb lejáratú kölcsönök nyújtása, de egyéb szociális programjait is vannak, melyek folytatólagosan kerülnek megvalósításra. Jelenleg a kiházasítási segélyezés kérdése van napirenden. Az egyesület december 1-én, vasárnap dé. e. 1/2 11 órakor a hitközség dísztermében (Dobru. 35.) beszámoló és tájékoztató gyűlést tart, melyre a nagyérdemű közönség ezúton hivatik meg.

— Szijüm a budapesti Tifereszben. Mult szombat este tartotta szijümjét a budapesti Tiferesz Bachurim, Gittin traktátusára. A banketten Frank Ábrahám ifj. elnök üdvözölte a megjelenteket, majd Sussmann Viktor rabbi beszélt hatáson. Nagy figyelemmel hallgatták a főt. Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi vendégként Budapesten időzött fiának Schreiber I. L.-nek tudós fejtegetéseit, miközben nagy vonalakban vázolta az Agucának Palesztinában vallási téren elért eredményeit.

— „Chevro M'vaksé Tajró.” Pozsonyból jelentik: Városunkban husz év óta működik álcásosan ez a vallásos egyesület, melyet *Unsdorfer Salomon* rabbi alapított és irányít. A husz éves jubileumot előkészítő ülésen Adler elnök és Benedikt Fülöp lelkesen ünnepelték Unsdorfer rabbit, aki mesteri módon beszélt az egyesület szent céljairól, a pozsonyi zsidó alkalmazott fiatalembereknek az egyesületbe való tereléséről és általában az orth. ifjúság nevelési problémáiról. A főrabbi szerencselátogatott fia, Schreiber Sámuel rabbi tolmácsolta szép szavakban, majd ifj. Treuhaf az egyesületi tagok nevében beszélt.

SZOMBATTARTÓ OPTIKUS POZSONYBAN
ALEX WEINBERGER
Bratislava, Suché Myto 3.
Szakképzett optikus. Precíz kivitel,
szolid árak, javítások prompt.

GONDOS SÁNDOR

zsidó könyvkereskedése
Budapest, VI., Andrassy-út 53.

Telefon: 17-1-22

Magyar-német-héber nyelvű
zsidó irodalom
Zsidó iparművészeti cikkek
Szombaton zárva!

— R. Arjé Léb Kaiser z. c. I. Galantáról jelentik: Hitközségünk egyik legnagyobb talmudtudósa költözött el R. Arjé Lébbel az élők sorából. 69 éves volt. Temetésén az egész község megjelent, de sokan a vidékről is. Buxbaum Józua főrabbi másfélórás heszpedben méltatta a megdicsőültet, majd fia: Kaiser Józua (D.-Szerdahely) és Kaiser Efrájim (Bratislava) búcsúztatták könyveiket meghatottan. A gyászszókból a saszevra termébe vitték az elhunytat, ahol veje Petényi (Pozsony), továbbá R. Jiczchok Friedmann (Galanta) esztelték a halálával ért pótolhatatlan veszteséget. — תנחומים

— A munkácsi főrabbi Abbáziában. Fiuméből írják nekünk: „Spira Lázár főrabbinak az abbáziai Weisz-penzióban levő szállására az elmúlt szombat este, (nov. 16.) négy autó szállította Fiuméből a hívőket a m'ave d'malkó-hoz. A jelenlevők áhitattal hallgatták a Mester szelimes és böles fejtegetéseit. (A főrabbi a beszélgetés folyamán alaptalannak mondtotta az abessziniaknak Salamon királytól és Sába királynőjétől való származtatását.) Az est folyamán a sorok írja megmutatta a főrabbinak a „Zsidó Újság” frissen érkezett számát, melyet sugárzó arccal átfutott és a budapesti tartózkodásáról szóló cikk átolvasása után meglepedéssel kijelentette, hogy a lap cikkei ezúttal is a legteljesebb és pártokon felüli igazságot tükröztetik vissza, Gyönyörű est emlékével hagytuk el Abbáziát.”

— A szlov. Aguda-ifjúság téli akciójaként a rászoruló szegények részére ruha- és pénzbeli gyűjtést rendez. (Cím: Agudas Jisroel Jugendgruppe, Bratislava, Postfach 140.)

x Selyem, szövét, bársony beszerzése legjutányosabban a szoldí árairol közismert Spitz Herman szombattartó cégnél (Erzsébet-körút 34.) esz-közölhető.

— Rabbihelyettesválasztás. A tabi orth. hitközség, nov. 26-án megtartott rendkívüli közgyűlésén közfelkiáltással megválasztotta rabbihelyetteséül Grosz Dávid okl. rabbit (Gyömréről), Breuer Bernát tabi főrabbi leányának vőlegényét. A megválasztottat küldöttség kísérte a tanácsterembe, ahol Kuttner Miksa hitk. titkár üdvözölte az előjáróság nevében. Grosz rabbi, nagyhatalmú magyar és német szónoklattal válaszolt, amire Rónai Albert hitk. elnök átnyújtotta a megválasztottnak a mandátumot. A fiatal rabbi a megelőző szombaton a templomban és a T. B.-ben megkapván szép drósókat mondott.

— A miskolci T. B. „Aljász Tiferesz” csoportja, Rajshasonó traktátusára rendezett m'lave malkó-szjúm keretében búcsúztatta Vitriol F., Szentföldre menő tagját. A „hadron”-ba beleszótt búcsúztatót Stern Benő tartotta, kivüle még Weiszberger M. mondott Tóraigéket.

— A bpesti orth. leányegyletben (Dob-utca 35. II.) szombaton d. u. fél 4-kor Oppmann Irén és Eisenberger Margit adnak elő.

— Az újpesti orth. hitközség dr. Sternfeld Lajos ügyvédét, az újpesti jogásztársadalom tehetséges fiatal tagját ügyészévé választotta.

— A dunaszerdahelyi Aguda leányegyletben Vajéró szombatján indult meg az ideai egyesületi élet. Roth Mórné díszelnökön megnyitja után Federweisz Margit elnökön magas színvonalú előadásában a hallgatóságot a jótékony-ság nemes missziójának intenzívebb gyakorlására serkentette.

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Keleti Nusit eljegyezte Skrek Gyula, a Skrek Lipót r. t. igazgatója. (Minden külön értesítés helyett.)

Büschitz Erzsike Dunaszerdahely és Löwin József Sárvár jegyesek. (A sárvári T. B. szívélyesen köszönti afelelőket.)

Gözl Rózi és Wetsler Endre december 1-én, vasárnap délután 2 órakor a Kazinczy-utcai templomban házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Altman Lillykét Poroszlóról eljegyezte Rosenbaum Márton Taktakénzről, Schwarz Róza Kiskőrös, Ungár Zoltán Szombathely, jegyesek.

Glattstein Piri Bonyhád, Stern Jenő Budapest, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Weiszberger Gizella Truna és Reimás Ernő Szikszó jegyesek. (A szikszói T. B. gratulál.)

Miskolcön **RÜCKMANN** orth. kóser kávézó és étkezdéjében étkezzen. Széchenyi-u. 88. Villamos megállónál.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 10, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja P 2.— Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelígs levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A sárospataki orth. izr. hitközség egy **שוחט ובעל תורה** állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkívánatik, hogy jóré somájm merabbim legyen és elismert orth. rabbiktól kabólókkal rendelkezék. Kitűnő előmádkozók alulírothoz küldjék, családi állapotukat feltüntető bizonyítványukat, eddigi működési helyük és fizetési igényeik megjelölésével. **Majhel** előnyben.

Princz Dávid hitk. elnök

Apró hirdetések

TANULÓLEÁNY azonnalra felvétetik. Húsárúület, Budapest, Laudon-u. 3. **KESZPÉNNZEL** is rendelkező, minden információt kibővíti fiatalember megnősülne. 8—10,000 P hozomány szükséges. „Boldog lesz” jelígre.

INTELLIGENS és csinosnak mondott vallásos fiatal úrleány, házasság céljából hasonló finomlelkű, őszinte úrleánnyal levelezne. „Rokonszeny” jelígre: Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvör **HASOVASZ AVÉDÓ!** Mult héten a nyugati p. u.-nál nem-zsidó kézből megvettem egy pár szétszedett állapotban levő ffilint, Igazolt tulajdonosa jelentkezék Schwarz Zsigmond órásnál, Buápest, Wesselényi-u. 30.

OKLEVELES tanító korrepetálást vállal. Tanít hébert németet, polgárit, elemi és harmiczvóra előkészít. Cim: Budapest, Próféta-u. 5. I. 14.

MAGAS, 26 éves, érettségizett vallásos fiatalember, magyar állampolgár, biztos egzisztenciába benősülne. „Csinos leány” jelígre, Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvör.

NAGYOBB kvantum prima minőségű libásirt és baromfit (tyúk, kacsa) megvétele keresek. Fix ajánlatok alábbi címre intézendők: Buchinger Frigyes, Vác.

BENŐSÜLÉSRE KERESK 30—35 éves orth. fodrászt. „Hölgyszórást” jelígre Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvör.

Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Egyéni modern szépségápolás, vitaminoz és hormon pakolások. Quarz.

Pollák Sarolta, kozmetikus, ANDRÁSSY UT 32. SZ.

Miracle krém, puder és szappan a legelőkeletesebb. Szőrtelenítő szerek. Kérjen prospektust. — Tanítványok kiképzése.

HÁZITANITÓT keresünk elemista gyermekek héber oktatására. Csakis bócher jön tekintetbe. Cim: **Friedmann főrabbi, Rákoshegy.**

PERFEKTÜL főző minden es zsidóleány, megfelelő bizonyítványokkal jobb házba felvétetik. „Szorgalmas” jelígre Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvör. **ELSŐRANGU**, 3—4 évi segédi gyakorlatlal bír, komoly, szombattartó, nyomdai gépmester, ki a betűszedésben is jártas, állandó alkalmazást nyerhet. Cim: kettős lapon a kiadóban.

HÉBER, angol és mindennemű korrepetálást kezdőknél elvállal Budapesten, volt pozsonyi bócher. Cim a kiadóban.

ORVOS, saját rendelővel, jó praxissal, megfelelő hozománnyal bíró úrleányt feleségül venne. „Müvelt” jelígre.

ORTH. KÓSER éttermemet áthelyeztem a városbáza mellé. **Grünfeld Vilmosné, Fehérgyarmat.**

INTELLIGENS szerényigényű hűgom részére keresek vallásos fiatalembert, esetleg fiatal özvegyet, kinek szerény jövedelme van. „Házias 2000” jelíge.

SAMESZ-ÁLLÁST keres gyermektelen házaspár. „Ezer pengő kaució” jelíge.

FIATAL özvegyasszony jó iparrággal, feleségül menne certifikáttal rendelkező 35—40 év körüli úrhoz. „Boldog otthon” jelígre: Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvör.

CSECSEMŐGONDOZÓ nagy gyakorlatlal bejárónak ajánlkozik. G. E. Budapest, XI., Toldy Ferenc-u. 43.

JÓ MEGJELENÉSÜ, fűszersz. kmához értő vidéki fiatalember, vallásos házba benősülne. „Jó parti” jelíge. (20 f. bély.)

HEIDEN JENŐ optikus

Budapest, Király-utca 21.
Tel.: 38—1—10. Szombaton zárva.

BECKERT HUGÓ paróka készítő specialista

A legújabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42—5—90. Csekk számla: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Korein Dezső: A hitlerizmus megbélyegzése

Végre kinyílt a keresztény világ szeme is. Nem kellett valami nagy jóslási tehetség ahhoz, amit már a hitlerizmus kitörésekor megírtam, hogy utánunk sorban a katolikusok, azután pedig a többi keresztény felekezetek elnyomása fog sorra kerülni. Velünk, védtelen gyenge zsidósággal az ököljog vitézei gyorsan végeznek, azonban itt nem lesz megállás és jön a katolicizmus üldözése. X. Pius pápa enciklikájában nyomatékosan hangsúlyozza, hogy katolikus nem lehet nemzeti szocialista. Most azután tiszta képet kaptunk a nemzeti szocializmus igazi arculatáról. És erre legalkalmasabb **gróf Rewentlow** hírhedt propagandakönyve, amely a Szentírás tagadja, mert az — szerinte — csak butaságra tanítja az emberiséget. Ez a szennyirat tudatos ferdítéseket tartalmaz az összes pozitív vallásokról. Tehát nem áll meg a zsidóság becsmérlésénél. A legsúlyosabb sértéseket tartalmazza a katolicizmusról és a régi Votan-kultusz visszaállítását követeli. A nemzeti szocializmus apácákat üldöz, papokat börtönöz be, vérengzéseket provokál és visszaállította a pogány vallást, amely erdőben áldoztat pogány isteneknek.

Addig, míg csak velünk, védtelen zsidókkal kezdtek ki a náci, nem mozdult meg értünk és a rajtunk elkövetett sorozatos bestialitásokért senki. Most azonban megvan a remény arra, hogy a veszélyeztetett katolicizmus érdekében mégis út a számonkérés órája, a XX. századot végig megsértett és megalázott náciizmus részére.

Mi tehát, történelmi hivatásunknál fogva beidegződött türelmünkkel és főleg a Minderhatóba vetett mélységes bizalmunkkal várjuk a náciizmus csődjét, amelynek most már végre be kell következnie.

Biztos tünetek szólnak amellett, hogy a barna bolsevizmus birodalmában recseg-ropog minden. Hihetetlen terror üli meg ott a lelkeket és a gazdasági krízis napról-napra szélesebb hullámokat ver, elkezdve a vaj és zsír-adagolástól az összes élelmiszerek fantasztikus áráig. Azonkívül Amerika és Anglia önzertes kereskedőinek bojkottja keményen sújtja a náci birodalom exportját. Erőlesileg pedig, sorban megbélyegző és súlyosan előző határozati javaslatokat hoznak az angol, francia, holland és amerikai előkelőségek, egyházfejedelmek és államférfiak tiltakozó gyűlései a német barbarizmus ellen. A nemrég Londonban az anglikán egyház vezetősége által megtartott tiltakozó nagygyűlésen, amelyen **dr. Lang canterburyi hercegérsek** elnökölt, határozati javaslatot fogadtak el, amelyben érelyesen tiltakoztak a németországi embertelenségek ellen és sajnálatukat, rokonszenvéket fejezték ki, a szenvedő zsidóság iránt. „Mi, a keresztény vallásfelekezeti tagjai sohasem fogjuk elfelejteni azt a hálaérzetet, amely bennünket a zsidóság iránt kötelez. Megváltónk és az apostolok zsidók voltak. A Szentírás zsidó könyv” — mondá többek között **dr. Henson durhami püspök**. Nálunk is **Baltazár püspök** a legutóbbi tiszántúli református egyházkerületi közgyűlésen tartott hatalmas beszédében a következő aranyigazságokat mondta: „A harag és gyűlölködés bármilyen célból, bármely jelszó alatt, bárkik ellen, akármelyik egyház, osztály, nemzet vagy ország által inauguráltatik politikai irányzattá s elevenítettik politikai szervezetté: tudatosan vagy tudatlanul, célzatosan vagy akaratlanul az isteni törvények érvényesülését hátráltatja és károsítja. De károsítja és pedig a pogányság javára, magának a kereszténységnek tekintélyét, erejét, állagát. A spa-

nyolországi, oroszországi, németországi zsidóüldözések az itentagadás pogány áldozatának fekete oltára körüli, a katolicizmus és protestantizmus közös kárára és vesztére növelték meg a hitehagyott lelek táborát.”

De a nemzetközi jogászság is megbélyegzte a németországi náciizmust. A december 1-én Párizsban tartott nemzetközi jogászértekezlet ugyanis a köv. határozatot hozta:

A jogászértekezlet nézete szerint a németországi zsidótörvények olyan gondolatokból fakadnak, amelyek összeegyeztethetetlenek a civilizált népek jogalapjaival. Ezek a törvények az ember méltóságára, legszentebb jogaira, a lelkiismereti szabadságra, a családjogra, a törvényes munkajogra hallatlan merényletet jelentenek. Ezek a törvények a nemzetközi rend jogalapjával ellentétben állanak. Semmiféle külföldi államnak nem szabad elismerni az ezen törvények által előállított helyzetet. Ezek az intézkedések az idegenekre is kiterjeszthetők, akik Németországban tartózkodnak és így tehát az idegen állampolgárok személyi jogainak megsértését jelentik. Az értekezlet felhívja az államokat, hogy óvakodjanak a normális nemzetközi érintkezéssel összeférhetetlen eme törvények ellen. Egy ilyen törvényhozás nem formálhat jogot, hogy törvénynek nevezessék, inkább úgy tűnik fel, mint a gyűlöletnek a műve.

Látjuk tehát, hogy most már az egész civilizált világ megmozdult a náciizmus örülete ellen és így remélhető, hogy a XX. század nagy szegényfoltját mégis csak sikerül lassanként az emberiség nyugalmának érdekében a napi-rendről letörölni.

Lassanként megismeri a világ a hitlerizmus valódi arculatát: a zsidóüldözés csak az első állomása, de nem végcélja a harmadik birodalomnak! Sokkal mélyebben lappagnak hit-